

УДК 347.9:347.2:347.19:336.76

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.2.45>

ОСОБЛИВОСТІ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ОБ'ЄКТА ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Гайдучок О.О.,

адвокат,

викладач Коледжу Вищого навчального закладу

«Київський університет ринкових відносин»

ORCID: 0009-0007-0226-6434

e-mail: office@ogc.com.ua

Гайдучок О.О. Особливості віртуальних активів як об'єкта звернення стягнення у виконавчому провадженні.

У статті досліджено особливості віртуальних активів як об'єктів звернення стягнення у виконавчому провадженні, з акцентом уваги на правових та практичних аспектах їх використання в умовах сучасних цифрових трансформацій. Розглянуто еволюцію криптовалют, починаючи зі створення системи «Hashcash» у 1990-х роках, котра стала основою для розвитку біткоіна – першої децентралізованої криптовалюти, що використовує технологію блокчейн.

Досліджено питання значення криптовалют у сучасному світі, зокрема в умовах фінансової кризи та зростання інтересу до альтернативних форм розрахунків, незалежних від впливу держав та банківських систем, зокрема і в Україні, котра є однією з країн як з високим рівнем цифрової обізнаності населення, займає лідируючі позиції у глобальному індексі використання криптоактивів. Приблизно 14,52% українців володіють криптоактивами, що підкреслює їхню популярність та актуальність для фінансової системи країни.

У статті автором здійснено аналіз законодавчого регулювання криптоактивів в Україні. Зокрема, розглянуто Закон України «Про віртуальні активи», прийнятий у березні 2023 року, який має стати основою для легалізації ринку криптовалют, та проблематика його вступу в силу, пов'язана з відсутністю змін національного законодавства та необхідністю його узгодження з Регламентом Європейського Союзу про ринки криптоактивів (Markets in Crypto-Assets Regulation, MiCA). Автор підкреслює важливість удосконалення нормативної бази для забезпечення прозорості та контролю в цій сфері.

Ключову увагу у дослідженні приділено проблемам, пов'язаним із застосуванням віртуальних активів у процедурах примусового виконання судових рішень. На сьогодні в Україні відсутні чіткі механізми стягнення віртуальних активів, що створює значні труднощі для виконання рішень. Згідно з чинним законодавством, віртуальні активи визнаються об'єктами цивільних прав, що теоретично дозволяє звертати на них стягнення, проте практична реалізація цього положення ускладнена через відсутність конкретних процедур та інструментів для ідентифікації, арешту та реалізації криптоактивів на користь стягувачів.

У статті також розглядаються питання використання криптоактивів у процедурах банкрутства, зокрема, наводиться аналіз чинного Кодексу України з процедур банкрутства, котрий не містить чітких механізмів щодо реалізації віртуальних активів, що створює додаткові складнощі для учасників процесу. Єдиним доступним інструментом на сьогодні є блокування активів, яке може здійснюватися криптобіржами або на підставі рішень суду. Проте таке блокування не гарантує передачу активів стягувачу.

Окремо розглядаються ризики, пов'язані з відсутністю чіткого регулювання ринку криптоактивів, зокрема можливість виникнення шахрайських схем. На прикладі сервісу «BitCapital» показано, як недостатня правова регуляція та низька цифрова грамотність населення сприяють появі псевдофінансових послуг, які діють агресивно, вводять споживачів в оману та порушують їхні права.

У висновках статті підкреслюється, що Україна має всі передумови для впровадження ефективних механізмів регулювання криптоактивів та їх застосування у правовій практиці. Для цього

необхідно прискорити процес удосконалення законодавства, враховуючи міжнародний досвід та сучасні виклики цифрової епохи. Пропонуються рекомендації, спрямовані на створення чітких процедур стягнення віртуальних активів, забезпечення прозорості ринку криптовалют та захисту прав споживачів.

Ключові слова: криптовалюта, віртуальні активи, блокчейн, примусове виконання судових рішень, законодавче регулювання, цифрова економіка, арешт криптоактивів.

Haiduchok O.O. Specifics of virtual assets as an object of execution in enforcement proceedings.

The article examines the peculiarities of virtual assets as objects of enforcement in executive proceedings, focusing on the legal and practical aspects of their use in the context of modern digital transformations. The evolution of cryptocurrencies is explored, starting with the creation of the «Hashcash» system in the 1990s, which laid the foundation for the development of Bitcoin—the first decentralized cryptocurrency utilizing blockchain technology. The study highlights Bitcoin’s decentralized ledger system, which ensures transparency and immutability of data, offering a significant advantage over traditional financial systems.

The article delves into the role of cryptocurrencies in the modern world, particularly in the context of financial crises and the growing interest in alternative payment systems independent of government and banking influence. Ukraine, as a country with a high level of digital literacy among its population, holds a leading position in the global index of crypto asset usage. Approximately 14.52% of Ukrainians own crypto assets, underscoring their popularity and relevance to the country’s financial system.

A significant portion of the research is dedicated to analyzing the legislative regulation of crypto assets in Ukraine. Specifically, the Law of Ukraine «On Virtual Assets,» adopted in March 2023, is examined as a foundational step toward legalizing the cryptocurrency market. However, the law’s entry into force has been delayed due to the lack of corresponding amendments to national legislation and the need for alignment with the European Union’s Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA). The author emphasizes the importance of refining the regulatory framework to ensure transparency and oversight in this domain.

Special attention is given to the challenges associated with the use of virtual assets in the enforcement of court decisions. Currently, Ukraine lacks clear mechanisms for the seizure and realization of virtual assets, creating significant obstacles for enforcement proceedings. While virtual assets are recognized as objects of civil rights under current legislation, allowing for their potential seizure, the practical implementation of this provision is hindered by the absence of specific procedures and tools for identifying, freezing, and transferring crypto assets to claimants.

The article also addresses the use of crypto assets in bankruptcy proceedings. The current Bankruptcy Code of Ukraine lacks precise mechanisms for the realization of virtual assets, complicating the process for stakeholders. The only available tool is the blocking of assets, which can be initiated by crypto exchanges or through court orders. However, such blocking does not guarantee the transfer of assets to claimants, limiting its effectiveness.

The risks associated with the lack of clear regulation in the crypto asset market are also explored, particularly the potential for fraudulent schemes. The case of the «BitCapital» service is examined as an example of how insufficient legal regulation and low digital literacy among the population can lead to the emergence of pseudo-financial services that deceive consumers and violate their rights.

In conclusion, the article underscores that Ukraine possesses all the prerequisites for implementing effective mechanisms to regulate crypto assets and integrate them into legal practice. To achieve this, it is essential to accelerate the process of legislative refinement, taking into account international experience and contemporary challenges of the digital era. Recommendations are proposed, aimed at establishing clear procedures for the seizure of virtual assets, ensuring transparency in the cryptocurrency market, and protecting consumer rights.

Key words: cryptocurrency, virtual assets, blockchain, enforcement of court decisions, legislative regulation, digital economy, seizure of crypto assets.

Постановка проблеми: Розвиток цифрових технологій, криптографії та загальної ідеї щодо прозорих та швидких розрахунків, позбавлених від впливу банківської системи та урядів, створив передумови для створення та розвитку криптовалют. Створення в середині 1990-х рр. системи «Hashcash» заклало початок однієї з найуспішніших цифрових валют (звісно ж, до створення біт-

коїна). Вона мала ціль розроблення системи захисту від спаму. Система «Hashcash» мала великий попит серед користувачів. В основному всі її принципи були застосовані біткоїном [1]. Початок активного створення криптовалют пов'язано з виникненням і розвитком біткоїна, найпоширенішої та найуспішнішої криптовалюти, що використовує однойменну розрахункову валюту і такий самий протокол передачі даних. Біткоїн має децентралізований реєстр операцій. На відміну від банку чи компанії, що займається кредитними картками, транзакції в реєстрі біткоїнів перевіряються децентралізованою мережею «вузлів». Вузли – це люди, які керують програмним забезпеченням біткоїн, і кожен може бути вузлом, не запитуючи дозволу. Реєстр біткоїнів може лише додавати нові транзакції. Перефразуючи, дані можна лише додавати, їх не можна редагувати чи віднімати. Це важливо, оскільки практично неможливо змінити історію реєстру біткоїнів, тобто історію транзакцій. Додані транзакції поміщаються в блок. Блок криптографічно пов'язаний з попереднім блоком, утворюючи ланцюжок блоків («блокчейн»), який створює безперебійний запис, що веде до найпершої транзакції [2]. В умовах загострення фінансової кризи, вихід на арену біткоїна з технологією блокчейн, як вільної від втручання держав, урядів, банківської системи одиниці розрахунків зумовило зростаючий інтерес до неї у багатьох людей.

За даними Chainalysis, Україна займає третє місце в глобальному індексі використання криптоактивів на 2022 рік, з балом 0.694 [10]. Найпопулярніші цифрові активи використовуються в ринках, що розвиваються, для переказу грошей та збереження заощаджень. Україна має високий рівень цифрової обізнаності населення та одну з найбільших спільнот блокчейн-розробників у світі, що дозволило їй зайняти високе місце в рейтингу. Приблизно 6,5 мільйонів українців, або 14,52% від загальної кількості населення, володіють криптоактивами, за даними TripleA [3]. Початок повномасштабного вторгнення росії в Україну сколихнув крипторининок, проте і надалі, навіть на державному рівні, в тому числі для підтримки української армії, віртуальні активи використовуються нарівні з звичними видами майна [4, 5]. Поширення серед українців використання криптоактивів зумовлює потребу законодавчого регулювання.

Метою даного дослідження є комплексний аналіз правових та соціальних аспектів обігу криптовалют в Україні в контексті дослідження можливостей та механізмів забезпечення виконання судових рішень щодо криптовалют, як об'єктів цивільних прав, на які може бути звернене стягнення, з урахуванням специфіки їх правової природи, а також визначення проблемних аспектів чинного законодавчого регулювання обігу криптовалют та розробку пропозицій щодо його удосконалення з метою можливості повноцінної позиції віртуального активу, як об'єкта стягнення у виконавчому провадженні, мінімізації ризиків шахрайських дій з використанням віртуальних активів та підвищення обізнаності громадян з метою формування відповідального та інформованого крипто-суспільства.

Стан опрацювання проблематики: Для України знаковою подією стало підписання Президентом України Закону «Про віртуальні активи» 16 березня 2023 року [6]. Це профільний законодавчий акт, який є надважливим для цифрової економіки України та елементом сприяння виходу ринку криптоактивів з тіні, офіційного залучення на український ринок іноземних та легалізацію українських криптобірж, обмінників криптовалют, можливості для громадян повноцінного розпоряджання та захисту своїх віртуальних активів. Нормативний акт встановлює «правила гри» в цій сфері, що має посилити розвиток та, водночас, контроль цієї перспективної галузі. Однак, Закон так і не набрав чинності і через відсутність затвердження відповідних змін у іншій законодавчій базі, і через потребу у його приведення до відповідності з Регламентом (ЄС) 2023/1114 Європейського парламенту та Ради ЄС від 31 травня 2023 року про ринки криптоактивів (Markets in Crypto-Assets Regulation або Регламент MiCA) [7]. На сьогодні зареєстровано два законопроекти, які мають внести ясність у питання регуляції віртуальних активів. Перший — законопроект за лобіюванням Нацкомісії з цінних паперів та фондового ринку №10225, зареєстрований на початку листопада 2023 року [8]. Другий законопроект № 10225-1, зареєстрований на 10 днів пізніше попереднього, відображає концепцію Міністерства цифрової трансформації та представників бізнесу, котрий, на відміну від законопроекту НКЦПФР пропонує пільгові ставки у перехідному періоді на три роки в розмірі 5% та протягом наступних п'яти років 9%, за умови, що сума прибутку від операцій з віртуальними активами не перевищує 7 мільйонів гривень протягом одного звітного року [9].

Так, зацікавленість криптовалютами, значний відсоток володіння ними серед населення, активне використання у розрахунках, попри законодавчу недосконалість, створює юридичні про-

блеми щодо механізмів залучення таких активів у процедури їх реалізації за боргами власників таких активів. Адже перебування криптовалюти у активному обігу та володіння нею дають чітке розуміння того, що багато громадян можуть мати такі активи, зберігати у ньому свої заощадження, тощо, тобто володіти ним, проте можливість реалізувати такий актив в рамках виконання судових рішень чи виконавчих написів в частині примусового стягнення коштів з боржників фактично не врегульована національним законодавством.

Виклад основного матеріалу: Згідно згаданого Закону “Про віртуальні активи”, віртуальний актив – нематеріальне благо, що є об’єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об’єкти цивільних прав. Отже, на віртуальні активи поширюється визначення ч. 2 ст. 177 Цивільного кодексу України, в якій визначено, що об’єкти цивільних прав можуть існувати у матеріальному світі та/або цифровому середовищі, що обумовлює форму об’єктів, особливості набуття, здійснення та припинення цивільних прав і обов’язків щодо них та, відповідно, можуть бути майном, на яке може бути звернено стягнення у процедурі примусового виконання судових рішень [10, 11]. Ці твердження мають часткове відображення в Законі України “Про виконавче провадження”, зокрема ч. 3 ст. 6, з останніми змінами від 12.01.2023, містить право стягувача в заяві про примусове виконання рішення ідентифікувати відомості, що сприятимуть виконанню рішення, зокрема дані про електронний гаманець боржника [12]. Проте, оскільки “електронним гаманцем” є не тільки електронні гаманці у відношенні до криптовалют, а й облікові записи банку, що згенеровані/створені в програмному забезпеченні банків [13], говорити про те, що ця норма має якийсь практичний вплив на можливість арешту чи тим більш стягнення віртуальних активів на криптобіржах – неможливо. Фактичне використання таких інструментів в Україні є практично обмеженим, оскільки немає чіткого регламентованого механізму звернення стягнення саме на віртуальні активи, про що неодноразово наголошує спільнота адвокатів України, зокрема Голова Комітету НААУ з питань примусового виконання рішень наголошує на важливості створення ефективного правового середовища для примусового виконання судових рішень, зокрема в контексті цифрових змін, про необхідність використання сучасних міжнародних практик і технологій для дієвого і результативного процесу виконання судових рішень і захисту прав, аналізуючи, зокрема, світовий досвід у сфері виконання рішень [14]. Так, у грудні 2021 року Міжнародний союз судових виконавців презентував Глобальний кодекс цифрового виконання (англ. Global Code of Digital Enforcement). Він визначає універсальні принципи, які держави мають впровадити у своє національне законодавство для регулювання використання цифрових технологій у виконанні судових рішень і контрактів та які стосуються всіх аспектів цифрового примусового виконання рішень у цивільних справах. Зазначений Кодекс є кращою із наявних на сьогодні практик у галузі цифровізації виконавчого провадження, на яку також має орієнтуватись Україна під час проведення реформ у сфері примусового виконання судових рішень. Він встановлює підходи до використання технологій для виконання судових рішень та суміжних питань, зокрема етичних аспектів використання таких технологій, ризиків, пов’язаних зі штучним інтелектом, захистом персональних даних та доступом до електронних реєстрів. Зазначений Кодекс - це прогресивний документ, який надає значної уваги не лише цифровізації процедур виконання судових рішень, але і самому виконанню судових рішень шляхом стягнення віртуальних активів. Згідно з Кодексом, держави повинні створити умови, за яких віртуальні активи можуть бути арештовані судовими виконавцями та використовуватися для примусового погашення боргу. Окрім цього, Кодекс передбачає створення реєстру криптоактивів, а у випадку відсутності такого реєстру - обов’язкового декларування наявності криптоактивів. Документ також вимагає забезпечити судовим виконавцям доступ до комп’ютерних систем, де зберігається інформація про криптоактиви [15]. Таким чином, відповідно до принципів, закладених у Кодексі, продовження реформ у сфері виконання судових рішень має включати питання забезпечення можливості стягнення на віртуальні активи. Це можливо у випадку набрання чинності уже прийнятим Законом № 2074-IX “Про віртуальні активи”.

Не врегульовано питання реалізації віртуальних активів і у процедурі банкрутства у Кодексі України з процедур банкрутства [16]. Єдиний фактичний механізм щодо криптовалюти, віртуального активу, який діє в Україні в контексті виконання судових рішень – це блокування активів. Таке блокування може здійснюватись як самими біржами, відповідно до внутрішніх AML- та

КУС-процедур, які ключовими для перевірки особистості користувачів та забезпечення законності трансакцій у сфері криптовалют, і, у випадку якщо користувачі не надають необхідну документацію або подана ними інформація викликає сумніви чи вважається підозрілою, криптобіржі можуть тимчасово заблокувати або призупинити їхні облікові записи до завершення належної перевірки та підтвердження легітимності дій, так і на виконання рішень регуляторних органів та суду, щодо замороження коштів, пов'язаних з обліковими записами, що використовуються для незаконної діяльності, шахрайства чи інших порушень вимог законодавства, У деяких випадках криптовалюта може бути заблокована на підставі рішення суду в межах кримінального провадження. Це може трапитися в разі розгляду справи, пов'язаної зі злочинною діяльністю, а також у випадках, коли потрібно забезпечити виконання судового рішення або врегулювати спірні питання між сторонами [17]. Проте блокування чи замороження активу - ніяк не гарантують передачу таких віртуальних активів стягувачу. Така процедура є вкрай актуальною, з огляду на відсоток володіння криптоактивами в Україні та можливість реально забезпечити виконання судових рішень шляхом вилучення та реалізації таких активів, що потребує розробки та впровадження чіткого механізму взаємодії як з боку профільного законодавства щодо виконання судових рішень, так і з боку регуляторних органів ринку криптовалют, для систематизації та впровадження єдиних правил поведінки для криптобірж у таких випадках. Це дозволить уникнути ситуації коли криптовалюта, віртуальні активи, стають способом уникнути відповідальності у вигляді стягнення майна, користуючись законодавчими лазівками та прогалинами, а Україна, надзвичайно діджиталізована та прогресивна держава, стане в один ряд з країнами, які вже поступово впроваджують такі механізми в життя [18].

Більш того, відсутність законодавчої регуляції ринку віртуальних активів, зокрема і процедури стягнення таких активів, створює передумови для виникнення сумнівних та шахрайських схем, що базуються на псевдо фінансових послугах з використанням віртуальних активів, вводять споживачів таких послуг в оману, пропонуючі швидке матеріальне благо, за яким ховаються захмарні відсотки за користування. Так, Національним банком України у лютому 2025 року в результаті аналізу більше 700 звернень від громадян, які стали клієнтами незаконної схеми кредитування через веб-сайт сервісу «BitCapital», на якому була розміщена інформація про юридичну особу-нерезидента надавача послуг на сервісі «BitCapital», а саме GOLDEN INTEREST GROUP LIMITED, було виявлено порушення таким сервісом фінансового законодавства. А саме було виявлено що сервіс «BitCapital» укладає правочини з ознаками фінансової послуги з надання коштів у кредит, що порушує Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», та, з метою ухилення від виконання вимог законодавства України ця послуга маскується в договорах зі споживачами як надання позик у криптоактивах. Поглиблений аналіз НБУ показав, що сервіс «BitCapital», формально надаючи позики в USDT, фактично видавав кредити в національній валюті України – гривні, оминаючи всі встановлені законом регуляторні механізми. У зверненнях до Національного банку споживачі скаржаться на високі відсоткові ставки, неправомірні нарахування за кредитом, агресивну та відверто нецивілізовану політику стягнення боргів та повну непрозорість умов кредитування. Особливо вразливими виявилися соціально незахищені групи населення, а також військовослужбовці, яким компанія відмовляла в пільгах, передбачених законодавством України та агресивно стягувала заборгованість [19]. Недостатня цифрова грамотність населення щодо регулювання криптовалютного обігу, та неналежний рівень правового регулювання цієї сфери створив передумови для функціонування такої схеми.

Висновки. Попри законодавче визнання віртуальних активів об'єктами цивільних прав, наявні прогалини у діючому законодавстві унеможливають ефективне звернення стягнення на них у межах виконавчого провадження. Зокрема, відсутній чіткий механізм ідентифікації, арешту, оцінки та реалізації віртуальних активів як майна боржника. Це створює колізію між можливістю визнання криптовалюти активом, на який може бути звернене стягнення, та фактичною неможливістю реалізації цієї можливості на практиці. Аналіз чинного законодавства виявив потребу у його доопрацюванні з метою забезпечення повноцінної інтеграції віртуальних активів у систему примусового виконання судових рішень, що, в свою чергу, передбачає розробку та впровадження нормативно-правових актів, які б детально регламентували процедуру звернення стягнення на криптовалюту. Зокрема, варто розробити порядок виявлення та ідентифікації віртуальних активів боржника, механізм накладення арешту на них арешту, процедуру оцінки вартості віртуальних активів з урахуванням їх волатильності, та порядок їх реалізації.

Поряд з цим, дослідження підтвердило, що відсутність належного правового регулювання обігу криптовалют створює сприятливе середовище для шахрайських дій та зловживань. З метою мінімізації ризиків необхідно посилити контроль за діяльністю суб'єктів, що надають послуги, пов'язані з віртуальними активами, забезпечити належну взаємодію між правоохоронними органами, регуляторами ринку віртуальних активів та криптобіржами з метою оперативного реагування на випадки шахрайства. Крім того варто посилити інформаційно-просвітницьку роботу серед громадян, з метою підвищення рівня їх цифрової та фінансової грамотності у сфері обігу віртуальних активів.

Ефективне вирішення проблемних аспектів обігу віртуальних активів в Україні потребує комплексного підходу, що включає удосконалення законодавчого регулювання, посилення контролю за ринком віртуальних активів та підвищення обізнаності громадян. Це сприятиме не лише забезпеченню можливості звернення стягнення на криптовалюти у виконавчому провадженні, але й мінімізації ризиків шахрайських дій та формуванню відповідального крипто-суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Огінок, С., Янко, К. Етапи розвитку ринку криптовалют. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 35. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-18>.
2. What is bitcoin? Official site of Bitcoin: веб-сайт. URL: <https://www.bitcoin.com/get-started/a-quick-introduction-to-bitcoin/#what-is-bitcoin> (дата звернення: 26.02.2025).
3. Ерастов, В., Гудзь, Г. Ринок криптоактивів в Україні: тенденції сучасності. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-1>.
4. Офіційні криптогаманці, куди можна переказати гроші для армії України. Міністерство цифрової трансформації України: веб-сайт. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ofitsiyni-kriptogamantsi-kudi-mozhna-perekazati-groshi-dlya-armii-ukraini> (дата звернення: 26.02.2025).
5. Створено офіційний вебсайт для збору криптовалют на підтримку України. Міністерство цифрової трансформації України. веб-сайт. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/zarustili-ofitsiynyi-vebsayt-dlya-zboru-kriptovalyuti-na-pidtrimku-ukraini>. (дата звернення: 26.02.2025).
6. Про віртуальні активи : Закон України від 17 лютого 2022 р. № 2074-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 26.02.2025).
7. The Markets in Crypto Assets Regulation (Регламент MiCA). European Securities and Markets Authority (ESMA). веб-сайт. URL: <https://www.esma.europa.eu/esmas-activities/digital-finance-and-innovation/markets-crypto-assets-regulation-mica> (дата звернення: 26.02.2025).
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні: Проект закону від 07 листопада 2023 року № 10225 / Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43123> (дата звернення: 26.02.2025).
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні: Проект закону від 17 листопада 2023 року № 10225-1 / Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43232> (дата звернення: 26.02.2025).
10. Ткаченко А., Пожуєв О. Механізм звернення стягнення на віртуальні активи боржника у разі оголошення його банкрутом. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 1. С. 279–291. URL: DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.01.279>.
11. Цивільний кодекс України : Кодекс від 16 січня 2003 року № 435-IV. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1036> (дата звернення: 26.02.2025).
12. Про виконавче провадження. Закон України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 26.02.2025).
13. Договір про використання електронних грошей, випущених АТ «Райффайзен Банк Аваль» на базі наперед оплачених карток міжнародних платіжних систем Visa International та Mastercard Worldwide, стаття 1, поняття “Електронний гаманець”. Райффайзен Банк Аваль. веб-сайт. URL: <https://raiffeisen.ua/storage/files/dogovir-pro-vikoristannya-elektronnikh-groshey-1.pdf> (дата звернення: 26.02.2025).

14. Проблеми стягнення в Україні віртуальних активів обговорили експерти. Національна асоціація адвокатів України. веб-сайт. URL: <https://unba.org.ua/news/9491-problemi-styagnennya-v-ukraini-virtual-nih-aktiviv-obgovorili-eksperti-video.html> (дата звернення: 26.02.2025).
15. Towards a Global Code of Digital Enforcement. European Association of Private International Law. веб-сайт. URL: <https://eapil.org/2022/03/22/towards-a-global-code-of-digital-enforcement/> (дата звернення: 26.02.2025).
16. Кодекс України з процедур банкрутства. Кодекс від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 26.02.2025).
17. AML/CFT Policy. WhiteBit. веб-сайт. URL: <https://whitebit.com/ua/terms/aml-policy> (дата звернення: 26.02.2025).
18. Огляд законодавства щодо регулювання віртуальних активів. Видання за сприяння Координатора проектів ОБСЄ в Україні. Офіційний вебсайт Держфінмоніторингу, розділ Фінансовий моніторинг / Навчання / Публікації. веб-сайт. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/user/files/310/%D0%A0%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5/VirtualAssets.pdf> (дата звернення: 26.02.2025).
19. Щодо ведення незаконної діяльності онлайн-сервісом «BitCapital». Національний банк України. веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/schodo-vedennya-nezakonnouy-diyalnosti-onlayn-servisom-bitcapital> (дата звернення: 26.02.2025).